

Reparatiewet GroenLinks voor de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

‘Vertrouwen in geheime diensten begint hier’

Op 21 maart is het referendum over de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, ook wel de Sleepwet genoemd. GroenLinks is tegen een wet die geheime diensten toestaat om onschuldige mensen door middel van een sleepnet in grote getale af te tappen. Wel is het goed dat de oude wet aan het internettijdperk wordt aangepast. Daarom presenteren we een realistisch alternatief, de reparatiewet ‘Vertrouwen in geheime diensten begint hier’. Hiermee zorgen we dat de geheime diensten daadkrachtig kunnen opereren, terwijl ook de vrijheid van onschuldige mensen zoveel mogelijk wordt beschermd.

Het werk van geheime diensten is zo belangrijk en ingrijpend dat we niet alleen de bevoegdheden, maar ook de grenzen daaraan in de wet moeten verankeren. Nu hangen de waarborgen teveel op politieke beloftes en de goede bedoelingen van een zittende minister. Het referendum biedt een uitgelezen kans om de wet te verbeteren.

Dit zijn onze 3 grootste problemen met de wet en de 3 oplossingen die we bij een ‘Nee’ willen bereiken:

Het sleepnet moet uit de wet: Door het sleepnet kan massaal en langdurig informatie van alle burgers worden onderschept. Dat is buitenproportioneel en niet eens effectief. Het onderscheppen van communicatie moet alleen gericht gebeuren.

Geen ongelezen informatie naar buitenlandse diensten: Buitenlandse geheime diensten kunnen toegang krijgen tot ongelezen informatie. Daar kunnen gegevens bij zitten die in Nederland beschermd zijn. Dat is te risicovol. Nederland moet alleen informatie over eigen burgers delen als het de gevolgen overziet.

Bescherming journalistieke bronbescherming en medisch beroepsgeheim: Het medisch beroepsgeheim en de journalistieke bronbescherming staan door de wet onder druk. Als mensen niet meer vrij met hun artsen kunnen overleggen en journalisten niet vrij met bronnen kunnen praten, verliezen we belangrijke pijlers van onze vrije samenleving. GroenLinks beschermt die pijlers.

Hieronder worden de specifieke voorstellen nader toegelicht en wordt per amendement concreet aangegeven hoe de wet gewijzigd dient te worden.

Wijzigingsvoorstellen:

Het sleepnet uit de wet

De bevoegdheid van de geheime diensten om op grote schaal, ongericht en stelselmatig communicatie van onschuldige burgers te onderscheppen en langdurig op te slaan, betekent een te grote inbreuk op hun privacy. Met wie we bellen, appen, welke internetsites we bezoeken en informatie over onze gezondheid of seksleven, het kan allemaal als bijvangst bij de diensten terecht komen. Om dit tegen te gaan, wordt gerichtheid toegevoegd als extra criterium in de wet. Deze toevoeging haalt het sleepnet-karakter uit de wet.

De wet wordt aangepast door aan artikel 26 een nieuw lid toe te voegen:

De uitoefening van de bevoegdheden dient zo gericht mogelijk te zijn.

Tevens wordt aan de wet een nieuw artikel 47a toegevoegd:

1. Bij de inzet van een bijzondere bevoegdheid als bedoeld in deze paragraaf worden niet meer gegevens verworven, verwerkt of geanalyseerd dan strikt noodzakelijk is voor het bereiken van het doel van de onderzoeksopdracht.

2. De onderzoeksopdracht wordt zo concreet mogelijk geformuleerd en leidt op zichzelf of tezamen met andere onderzoeksopdrachten niet tot het stelselmatig op grote schaal verwerven, verwerken of analyseren van gegevens.

Geen ongelezen informatie naar buitenlandse diensten

Het is belangrijk om goed samen te werken met inlichtingendiensten uit andere landen. Maar dat wil niet zeggen dat we alles met ze moeten delen. De nieuwe wet maakt het mogelijk dat buitenlandse diensten zelfs toegang krijgen tot gegevens die onze diensten nog niet eens hebben gelezen of mogen lezen. Dichte dozen vol onbekende informatie over Nederlandse burgers. Dit brengt grote risico's met zich mee. Zeker wanneer het diensten zijn in landen die andere mensenrechtenstandaarden hanteren dan Nederland. Niemand weet wat buitenlandse diensten doen met de overgedragen informatie die privacygevoelige en/of bedrijfsgevoelige informatie kan bevatten, of die mensenrechtenactivisten in de problemen kan brengen. In de huidige wet is geregeld dat de minister toestemming moet geven wanneer "ongeëvalueerde" gegevens worden overgedragen. Maar dat is onvoldoende. Want ook de minister weet niet om welke informatie het gaat.

De wet wordt aangepast door in artikel 64, eerste lid, het woord «of ongeëvalueerde» te schrappen. Tevens wordt het in artikel 64 het derde lid geschrapt.

In artikel 89, eerste lid, wordt tussen de woorden «land» en «gegevens» het woord «geëvalueerde» ingevoegd. Voorts vervalt het tweede lid van artikel 89.

Bescherming journalistieke bronbescherming en medisch beroepsgeheim

Journalisten moeten in vertrouwen met hun bronnen kunnen spreken. Dit is belangrijk om klokkenluiders te beschermen, en zo misstanden aan het licht te krijgen. Volgens de wet geldt bronbescherming alleen wanneer expliciet is afgesproken dat de informatie ter openbaarmaking aan de journalist is gegeven, en niet ter achtergrondinformatie. Die inperking van de definitie van bronbescherming moet worden hersteld in lijn met het Europees recht.

Een andere, groter zorg is dat de journalistieke bronbescherming wordt aangetast door de sleepnetbevoegdheid. Vertrouwelijke informatie die gedeeld wordt tussen bron en journalist kan via een sleepnet bij de geheime diensten terecht komen. De informatie kan bovendien ook nog ongelezen worden doorgestuurd naar buitenlandse diensten. Dit probleem wordt aangepakt door het weghalen van de sleepnetbevoegdheid (zie wijziging 1) en het verbieden van het delen van ongelezen informatie (zie wijziging 2).

GroenLinks hecht ook veel waarde aan de vertrouwelijkheid van de arts-patiëntrelatie. In de memorie van toelichting van de huidige wet staat expliciet dat er geen zogenaamd verschoningsrecht geldt voor artsen. Dit betekent dat de geheime diensten bevoegd zijn om medische gegevens in te zien. Met de hierna voorgestelde wijziging beoogt GroenLinks het medisch beroepsgeheim voldoende te waarborgen.

Daarnaast geldt ook ten aanzien van het waarborgen van het medisch beroepsgeheim dat de grootste zorg wordt weggenomen wanneer de sleepnetbevoegdheid en de mogelijkheid om gegevens ongelezen aan buitenlandse diensten over te dragen uit de wet worden gehaald. Dit probleem wordt aangepakt door het weghalen van de sleepnetbevoegdheid (zie wijziging 1) en het verbieden van het delen van ongelezen informatie (zie wijziging 2).

De wet wordt aangepast door in artikel 27, tweede lid, eerste volzin, wordt na «op de vertrouwelijke communicatie tussen een advocaat en diens cliënt» «of op de identiteit van een bron van een journalist» in te voegen en door voor «verkregeen zijn door» «die» in te voegen.

In artikel 30, tweede lid vervalt «ter openbaarmaking».

Aan artikel 30 wordt een nieuw lid 4 toegevoegd:

4. De uitoefening van een bijzondere bevoegdheid als bedoeld in paragraaf 3.2.5 jegens een arts, waarbij de uitoefening kan leiden tot verwerving van gegevens die betrekking hebben op de vertrouwelijke communicatie tussen een arts en diens patiënt, is slechts toegestaan, indien de rechtbank te Den Haag daartoe, op een daartoe strekkend verzoek van Onze betrokken Minister, toestemming heeft verleend. De toestemming wordt verleend voor een periode van ten hoogste vier weken en kan telkens op een daartoe strekkend verzoek worden verlengd voor eenzelfde periode.